

**بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور**  
**۲۹. بودجه بخش صنعت، معدن و پتروشیمی**

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی  
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

دوره یازدهم – سال اول  
شماره چاپ: ۳۸۰  
تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۹/۲۳  
شماره ثبت: ۳۰۰  
کد موضوعی: ۳۱۰  
شماره مسلسل: ۱۷۳۴۹  
دی‌ماه ۱۳۹۹

## به نام خدا

### فهرست مطالب

چکیده.....	۱
مقدمه.....	۳
۱. ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده واحده با تمرکز بر بخش صنعت و معدن.....	۵
۲. ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت، معدن و پتروشیمی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....	۱۷
جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها.....	۳۱



## بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۲۹. بودجه بخش صنعت، معدن و پتروشیمی

### چکیده

اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به نسبت سال قبل با رشد ۴۵/۴ درصدی مواجه شده و به بیش از ۱۸ هزار میلیارد ریال رسیده است. اما با توجه به رشد ۴۷/۴ درصدی شاخص قیمت تولیدکننده در تابستان امسال نسبت به فصل مشابه سال قبل عملاً رشد حقیقی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت حدود صفر برآورد می‌شود. از طرفی، ابهاماتی همچون بلا تکلیفی سهم تولید و اشتغال از تبصره «۱۴»، نامشخص بودن منبع و نحوه کاهش نرخ سود تسهیلات حمایت از تولید در تبصره «۱۸» و عدم استفاده از منابع صندوق توسعه ملی با وجود احکام مواد (الف) و (ب) ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به عنوان اصلی‌ترین منبع حمایت از تولید در تبصره «۱۸»، نشان می‌دهد علی‌رغم نگاه ویژه سیاست‌های کلان کشور در به کارگیری سیاست‌های حمایتی برای تولید، برنامه مشخص و جامعی در این خصوص وجود ندارد. بر این اساس، تعیین دقیق سهم تولید و اشتغال از تبصره «۱۴» و گنجاندن استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در تبصره «۱۸» به منظور اثربخشی و شفافیت در ارائه تسهیلات حمایت از تولید و اشتغال ضروری است.

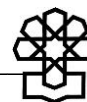
اگرچه معادل ۱۹ درصد (۲۳ ماده) از احکام قانون برنامه ششم توسعه کشور در جهت حمایت از تولید است اما رد آنها در بودجه‌های سنواتی کم رنگ است. به عنوان نمونه در بند "خ" ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه کشور، در راستای تقویت صادرات غیر نفتی، دولت به حمایت از صندوق ضمانت صادرات کشور مکلف شده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات از محل منابع ورودی صندوق توسعه ملی، حداقل به میزان ۱۰۰ میلیون یورو پیش‌بینی شد اما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ علی‌رغم تعهدات ۱۶ برابری سرمایه فعلی این صندوق، حکمی برای این موضوع در نظر گرفته نشده است.

همچنین، به استناد ماده (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و براساس ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، تأمین بودجه مورد نیاز و پیش‌بینی برنامه و اعتبار آن در لایحه بودجه سنواتی در خصوص زیرساخت‌های اصلی از جمله راه، آب،

برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی به عهده دولت گذاشته شده، اما متأسفانه، در تنظیم بودجه سنواتی سال‌های ۱۳۹۵ تاکنون از این مهم غفلت شده است. شایان ذکر است به دلیل عدم تعیین برنامه ایجاد زیرساخت‌های اساسی شهرک‌ها و نواحی صنعتی در برنامه‌های دستگاه‌های خدمات‌رسان از جمله برنامه‌های وزارت نیرو، راه و شهرسازی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در قانون بودجه سنواتی و به تبع آن عدم الزام وزارتخانه‌های مذکور در اجرای زیرساخت، تعداد قابل توجهی از شهرک‌ها و نواحی صنعتی در کشور خصوصاً در مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته را با چالش‌های جدی مواجه ساخته است. لذا به منظور حمایت از تولید و ایجاد زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی ضروری است پیش‌بینی‌های لازم در خصوص تأمین منابع مورد نیاز در بودجه سنواتی دیده شود.

به‌طور کلی، بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در بخش صنعت نشان می‌دهد در صورت تصویب لایحه مذکور بدون اصلاحات موردنظر، امیدی به خارج شدن تولید از کلاف سردرگمی نیست. از طرفی، با توجه به سهم قابل توجه بخش معدن و صنایع معدنی در تولید و تجارت کشور و برنامه‌های راهبردی کشور برای توسعه و تولید مواد معدنی و فلزی، میزان تخصیص اعتبارات مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ به دستگاه‌های مختلف از جمله سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران در هشت ماهه نخست سال ۱۳۹۹ ناچیز بوده است و تناسبی میان اهداف کمی و اعتبارات تخصیص داده شده به این حوزه وجود ندارد. ضعف اکتشافات معدنی در کشور، آینده تأمین پایدار مواد اولیه صنایع معدنی را در ۲۰-۱۵ سال آینده با چالش‌های جدی روبه‌رو خواهد کرد و در این میان سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور می‌تواند نقش محوری و تعیین‌کننده‌ای داشته باشد که نیازمند تأمین اعتبارات مصوب براساس احکام قانون برنامه ششم توسعه و نقشه راه معدن و صنایع معدنی کشور است. از این رو لازم است براساس حکم بند «پ» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه کشور، تخصیص درآمدهای حقوق دولتی معادن برای هزینه‌کرد در این بخش به صورت ۱۰۰ درصد انجام شود و وزارت صنعت، معدن و تجارت برای اعتبارات تخصیص‌یافته، با اولویت اکتشاف منابع معدنی برنامه‌ریزی کند.

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران نیز به دلیل عدم وصول مطالبات مربوط به واگذاری سهام ایمیدرو در شرکت‌های تابعه که در حال حاضر حدود ۵ هزار میلیارد تومان است، فرصت سرمایه‌گذاری جدید به صورت مشارکت با بخش خصوصی را در حوزه معادن و صنایع معدنی از دست داده است. همچنین عدم تخصیص اعتبارات عمرانی مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۹ برای تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام و ایجاد زیرساخت‌های معدنی، این سازمان را در انجام وظایف و



مأموریت‌های خود با چالش روبه‌رو کرده است.

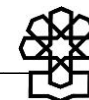
اصلاح قیمت حامل‌های انرژی در بخش صنایع معدنی به‌ویژه زنجیره فولاد با توجه به تاب‌آوری این زنجیره می‌تواند منابع جدیدی برای توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز بخش معدن و صنایع معدنی خلق کند که لازم است تا احکام مرتبط با آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مورد توجه قرار گیرد. بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های ذیل فصل صنعت و معدن درخصوص طرح‌های کمک به احداث خط لوله اتیلن غرب و مرکز نیز گویای روند تنزلی اختصاص اعتبار به این طرح‌هاست و مهم‌تر اینکه در سال ۱۳۹۹ به‌دلیل کمبود منابع مالی دولت هیچ‌گونه پرداختی به این دو طرح صورت نگرفته است. با توجه به تعهدات دولت برای تکمیل این طرح، پیشنهادی درخصوص تأمین مالی طرح از محل فروش اتیلن صرفاً از خوراک اتان ارائه شده است.

## مقدمه

رشد اقتصادی ناپایدار و نامتوازن مشخصه اصلی رشد اقتصادی ایران در یک دهه اخیر بوده است. طی سال‌های اخیر برابری شرایط اقتصادی کشور به‌گونه‌ای بوده که جذابیت بخش‌های تولید و مولد اقتصاد برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی پایین است. به‌گونه‌ای که طی سال‌های اخیر متوسط سهم بخش صنایع و معادن با لحاظ ساختمان از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص حدود ۱۷ درصد است حال آنکه بخش خدمات به‌دلیل زودبازده بودن آن در قیاس با بخش صنعت سهم حدود ۷۶ درصدی داشته است. از طرفی روند رو به رشد تولید ناخالص داخلی گروه صنعت (ساخت) به قیمت‌های جاری در مقابل روند نسبتاً کاهشی تولید ناخالص داخلی گروه صنعت (ساخت) به قیمت ثابت، حاکی از وقوع پدیده «صنعت‌زدایی» در اقتصاد ایران طی سال‌های اخیر است. از طرفی سوگیری در صنایع کشور به سمت محصولات منبع‌محور است. به‌گونه‌ای که سهم محصولات منبع‌محور در بخش صنعت کشور ۶۵/۸ درصد، محصولات با سطح فناوری پایین ۷/۹ درصد، محصولات با سطح فناوری متوسط ۲۵/۵ درصد و تنها ۰/۹ درصد محصولات با سطح فناوری بالا هستند. سهم صادرات صنایع با فناوری متوسط و بالا در کل صادرات ایران حدود ۲۶ درصد است. این در حالی است که این سهم در کشورهای ژاپن، کره جنوبی، تایوان و سنگاپور به ترتیب حدود ۸۰، ۷۶، ۷۵ و ۷۰ درصد است. براین اساس به‌وضوح می‌توان گفت رویکرد کشور در تولید محصولات صنعتی یا کارخانه‌ای به سمت محصولات منبع‌محور بوده است و در نتیجه سهم صادرات صنایع با فناوری متوسط و بالا در مقایسه با کشورهای در حال توسعه پایین است. این موضوع نشان می‌دهد که سیاست‌های حمایتی دولت از صنایع و معادن کشور منجر به توسعه تولیدات با ارزش‌افزوده و فناوری بالا نبوده است. همه موارد ذکر شده نشان‌دهنده این واقعیت است که شکل‌گیری صنایع داخلی بیشتر مبتنی بر مزیت‌های طبیعی کشور و عدم وقوع پدیده

صنعتی شدن به معنای واقعی بوده است.

با توجه به نقش بخش صنعت و معدن کشور در اقتصاد کشور، حمایت و مدیریت صحیح منابع مالی در این بخش می‌تواند به تأثیرگذاری بیشتر بر مؤلفه‌های اقتصادی کشور منتج گردد. سهم بخش صنعت و معدن از اعتبارات بودجه عمومی کشور و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جزئی از حمایت‌های مالی از این بخش است. از این رو در این گزارش وضعیت بخش صنعت و معدن کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ بررسی شده است. در همین راستا در بخش اول تبصره‌های مؤثر لایحه بر بخش صنعت، معدن و پتروشیمی با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ مقایسه و عملکرد آنها بررسی شده است. در بخش دوم اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت، معدن و پتروشیمی در لایحه ۱۴۰۰ ارزیابی شده و در نهایت جمع‌بندی و پیشنهادها ارائه شده است



### ۱. ارزیابی و تحلیل تطبیقی ماده واحده با تمرکز بر بخش صنعت و معدن

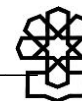
ارزیابی عملکرد تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۳۹۹ حاکی از آن است که دستگاه‌های مرتبط با بخش صنعت از جمله سازمان‌های توسعه‌ای زیرمجموعه وزارت صمت از منابع تأمین مالی این قانون از جمله انتشار انواع اوراق، بهره‌چندانی نبردند. مطابق روند گذشته در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نیز عمده منابع حمایت از بخش تولید در تبصره‌های بند «ه» تبصره «۷» و بند «الف» تبصره «۱۸» آمده است. در ادامه تبصره‌های مرتبط با بخش صنعت و معدن و عملکرد آن ارائه شده است.

جدول ۱. مقایسه تطبیقی تبصره‌های مؤثر و مرتبط با بخش صنعت، معدن و پتروشیمی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور

عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۹	تطبیق لایحه بودجه ۱۴۰۰ با قوانین بالادستی کشور	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
<p>عملکرد سازمان‌های توسعه‌ای ایدرو و ای‌میدرو:</p> <p>این سازمان‌ها از محل تسهیلات در نظر گرفته شده در این تبصره در سه سال گذشته عملکردی نداشته‌اند.</p> <p>عملکرد سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران:</p> <p>این سازمان عملکردی در سال ۱۳۹۹ نداشته است.</p>	<p>بند «پ» ماده (۴۶) این قانون ششم</p> <p>بند «ت» ماده (۴۳) این قانون ششم</p> <p>توسعه کشور</p>	<p>قانون بودجه سال ۱۳۹۹</p> <p>بخش «۲» بند «الف» تبصره «۴» (الف) به بانک‌های تجاری و تخصصی اجازه داده می‌شود از محل منابع در اختیار نسبت به اعطای تسهیلات ارزی - ریالی به موارد مندرج در این تبصره از جمله موارد ذیل اقدام کند:</p> <p>طرح‌های توسعه‌ای و زیربنایی سازمان‌های توسعه‌ای بخش صنعت و معدن و بخش برق با مشارکت حداقل پنجاهویک درصدی (۵۱٪) بخش‌های خصوصی و تعاونی با اولویت مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته براساس مزیت‌های منطقه‌ای</p> <p>بخش «۳» بند «الف» تبصره «۴» سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی برای طرح‌های صنایع تکمیلی و تبدیلی چغندر قند</p>	<p>بخش «۲» بند «الف» تبصره «۴»</p> <p>این بند در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ تغییری نداشته است.</p> <p>بخش «۳» بند «الف» تبصره «۴» سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی برای طرح‌های صنایع تکمیلی و تبدیلی کشاورزی و صنایع پتروشیمی.</p>

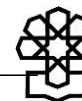
تطبيق لايحه بودجه ۱۴۰۰ با قوانين بالادستی کشور	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لايحه بودجه سال ۱۴۰۰
<p>عملکرد افزایش سرمایه دولت در صندوق ضمانت صادرات ایران:</p> <p>سازمان برنامه و بودجه کشور اعتبار ریالی معادل سیزده هزار و پانصد (۱۳۵۰۰) میلیارد ریال به صندوق ضمانت صادرات ایران ابلاغ کرده است. متعاقب آن، صندوق در حال پیگیری انعقاد موافقتنامه و دریافت این اعتبار است.</p>	<p>بند «خ» ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه کشور</p>	<p>بند «هـ» تبصره «۴» به دولت اجازه داده می‌شود مبلغ دو میلیارد و هفتصدونودوپنج میلیون (۲,۷۹۵,۰۰۰,۰۰۰) یورو از منابع ورودی سال ۱۳۹۹ صندوق توسعه ملی را به‌صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت به شرح جدول مندرج در این تبصره برداشت کند و این منابع را با رعایت شرایط مندرج در ذیل جدول به مصرف برساند: ردیف ۱۲ جدول: افزایش سرمایه دولت در صندوق ضمانت صادرات تا سقف ۱۰۰ میلیون یورو.</p>	<p>بند «هـ» تبصره «۴» در صورت دریافت مجوز از مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، به دولت اجازه داده می‌شود مبلغ دو میلیارد و هشتصدوچهل و پنج میلیون (۲,۸۴۵,۰۰۰,۰۰۰) یورو از منابع ورودی سال ۱۴۰۰ صندوق توسعه ملی را به‌صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت به شرح جدول زیر برداشت کند و این منابع را با رعایت شرایط مندرج در ذیل جدول به مصرف برساند: <b>موضوع افزایش سرمایه دولت در صندوق ضمانت صادرات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ حذف شده است.</b></p>
<p>عملکرد سازمان توسعه‌ای ایدرو:</p> <p>سازمان برنامه و بودجه کشور اعتباری به مبلغ ۲۶۲۵ میلیارد ریال از محل ردیف ۳۱۰۱۰۸ تحت عنوان «سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - بابت مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم به سازمان ابلاغ کرده است. - مبلغ ۱۵۰۰ میلیارد ریال در قالب اسناد خزانه اسلامی به طرح یاد شده تخصیص داده شده است.</p> <p>عملکرد سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران:</p> <p>این سازمان در سال ۱۳۹۹ در رابطه با اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای میزان</p>	<p>ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ماده (۱۰) قانون برنامه ششم توسعه کشور ماده (۱۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه</p>	<p>بند «ب» تبصره «۵» اجازه به دولت برای انتشار اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) به‌منظور تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای موضوع این قانون تا مبلغ پانصدوینجاه هزار میلیارد (۵۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال،</p>	<p>بند «ب» تبصره «۵» اجازه به دولت برای انتشار اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) به‌منظور تأمین مالی <b>مصارف این قانون از جمله</b> طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای تا مبلغ <b>دویست و سی هزار میلیارد (۲۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال،</b></p>





عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۹	تطبیق لایحه بودجه ۱۴۰۰ با قوانین بالادستی کشور	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
۶۷۲۱۵۳ میلیون ریال موافقتنامه مبادله کرده است که حدود ۸۶ درصد آن به مبلغ ۵۸۱۱۰۰ میلیون ریال تخصیص داده شده است.			
<b>عملکرد سازمان‌های توسعه‌ای ایدرو و ایمیدرو:</b> این سازمان‌ها در سال ۱۳۹۹ عملکردی نداشته‌اند. <b>عملکرد سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران:</b> این سازمان در سال ۱۳۹۹ در رابطه با اعتبار طرح‌های عمرانی از ردیف‌های متفرقه میزان ۵۳۳۶۵۰ میلیون ریال موافقتنامه مبادله کرده است که تاکنون مبلغ ۵۰ میلیارد ریال تخصیص داده شده است.	ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ماده (۱۰) قانون برنامه ششم توسعه کشور ماده (۱۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه	<b>بند «ه» تبصره «۵»</b> دولت، اسناد خزانه اسلامی موضوع ردیف درآمدی ۳۱۰۱۰۳ جدول شماره (۵) این قانون را با حفظ قدرت خرید در سقف نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار و با سررسید تا سه سال صادر و تا سقف دویست هزار میلیارد (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به طلبکاران واگذار کند. بازپرداخت این اسناد در قوانین بودجه‌های سنواتی کل کشور پیش‌بینی می‌شود و خزانه‌داری کل کشور موظف است از محل اعتبارات ردیف‌های فصل مربوطه و جدول شماره (۸) این قانون نسبت به تسویه آن اقدام کند. این اسناد بابت تأدیه مطالبات قطعی شده به طلبکاران دستگاه‌های اجرایی به آنان واگذار می‌شود و صرفاً براساس ابلاغ اعتبار و تخصیص‌های صادره توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و از محل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ردیف‌ها و جداول این قانون صادر می‌شود. مانده منتشر نشده اسناد موضوع این بند به ظرفیت اوراق مالی اسلامی موضوع بند «ب» این تبصره اضافه می‌شود.	<b>بند «ه» تبصره «۵»</b> دولت، اسناد خزانه اسلامی موضوع ردیف درآمدی ۳۱۰۱۰۳ جدول شماره (۵) این قانون را با حفظ قدرت خرید <b>و با سررسید تا پایان سال ۱۴۰۳ صادر و تا</b> سقف دویست هزار میلیارد (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به طلبکاران واگذار کند. بازپرداخت این اسناد در قوانین بودجه‌های سنواتی کل کشور پیش‌بینی می‌شود و خزانه‌داری کل کشور موظف است از محل اعتبارات ردیف‌های فصل مربوطه و جدول شماره (۸) این قانون نسبت به تسویه آن اقدام کند. این اسناد بابت تأدیه مطالبات قطعی شده به طلبکاران دستگاه‌های اجرایی به آنان واگذار می‌شود و صرفاً براساس ابلاغ اعتبار و تخصیص‌های صادره توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و از محل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ردیف‌ها و جداول این قانون صادر می‌شود. مانده منتشر نشده اسناد موضوع این بند به ظرفیت اوراق مالی اسلامی موضوع بند «ب» این تبصره اضافه می‌شود.
<b>عملکرد سازمان‌های توسعه‌ای ایدرو و ایمیدرو:</b> این سازمان‌ها در سال ۱۳۹۹ عملکردی نداشته‌اند. <b>عملکرد سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران:</b>	ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ماده (۱۰) قانون	<b>بند «ط» تبصره «۵»</b> وزارتخانه‌های نفت، صنعت، معدن و تجارت و وزارت نیرو از طریق شرکت‌های تابعه و وابسته ذی‌ربط و با تصویب شورای اقتصاد، اوراق مالی اسلامی (ریالی یا ارزی) در سقف سی‌وپنج هزار میلیارد	<b>بند «ط» تبصره «۵»</b> این بند در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ تغییری نداشته است.

لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	تطبیق لایحه بودجه ۱۴۰۰ با قوانین بالادستی کشور	عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۹
<p>بند «ه» تبصره «۷»</p> <p>به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمان‌های مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط مشروط به انجام تکلیف موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی را با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف هفت هزار میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر کند.</p>	<p>بند «ه» تبصره «۷»</p> <p>به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمان‌های مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط مشروط به انجام تکلیف موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی را با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف هفت هزار میلیارد (۷۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر کند.</p>	<p>برنامه ششم توسعه در طرح‌های نفت و گاز و با اولویت میداین مشترک وزارت نفت و طرح‌های زیربنایی و توسعه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نیرو به مصرف برسد. بازپرداخت اصل و سود این اوراق را توسط شرکت‌های مذکور از محل افزایش تولید همان میداین (برای طرح‌های وزارت نفت) و عایدات طرح (برای طرح‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نیرو) تضمین کنند.</p>	<p>این سازمان عملکردی در حوزه صنعت نداشته است. عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی: بند «ط» تبصره «۵» در این شرکت موضوعیت نداشته است.</p>
<p>بند «ه» تبصره «۷»</p> <p>به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمان‌های مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط مشروط به انجام تکلیف موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی را با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر کند.</p>	<p>بند «ه» تبصره «۷»</p> <p>به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمان‌های مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط مشروط به انجام تکلیف موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی را با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام تا سقف هفت هزار میلیارد (۷۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر کند.</p>	<p>تبصره «۷» ماده (۳) اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی الحاقی مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۳۰</p> <p>عملکرد سازمان توسعه‌ای ایدرو: سهم سازمان توسعه‌ای ایدرو از تهاتر سال ۱۳۹۹ به میزان ۲۶۰۰ میلیارد ریال است که ابلاغ این رقم انجام و موافقتنامه‌های آن مبادله شده است و تا پایان سال ۱۳۹۹ این تهاتر انجام خواهد شد. درخصوص مانده مطالبات ایدرو به دلیل اینکه تهاتر مبلغ ۶۰۰۰ میلیارد ریال سال ۱۳۹۸ محقق نشده است، مانده مطالبات سازمان به گزارش حسابرسی موکول می‌شود.</p> <p>عملکرد سازمان توسعه‌ای ایمیدرو: سهم سازمان توسعه‌ای ایمیدرو از تهاتر سال ۱۳۹۹ به میزان ۲,۶۰۰ میلیارد ریال است که ابلاغ این رقم انجام و موافقتنامه‌های آن مبادله شده است.</p>	<p>عملکرد سازمان توسعه‌ای ایدرو: سهم سازمان توسعه‌ای ایدرو از تهاتر سال ۱۳۹۹ به میزان ۲۶۰۰ میلیارد ریال است که ابلاغ این رقم انجام و موافقتنامه‌های آن مبادله شده است.</p>



لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	تطبیق لایحه بودجه ۱۴۰۰ با قوانین بالادستی کشور	عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۹
			<p>عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی: مجموع مطالبات شرکت ملی صنایع پتروشیمی تا پایان سال ۱۳۹۸ حدود ۵۲۰۰۰ میلیارد ریال بوده است که در سال ۱۳۹۹ معادل ۲۶۰۰ میلیارد ریال برای تهاتر انجام و ابلاغ گردید.</p>
<p>تبصره «۱۴» الف) در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی و با هدف تحقق عدالت، کاهش فقر مطلق و توسعه بهداشت و سلامت مردم و همچنین معطوف نمودن پرداخت یارانه به خانوارهای نیازمند و در اجرای ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه، تمامی دریافتی‌ها (منابع) مندرج در جدول ذیل به‌استثنای عوارض شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، <b>منابع حاصل از فروش آب و برق، حق بیمه مشترکین گاز طبیعی و عوارض گازرسانی (به‌ترتیب موضوع ماده (۱۲) و ماده (۶۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲))</b> به حساب سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود و پس از تخصیص سازمان برنامه و بودجه کشور، مطابق جدول مندرج در لایحه هزینه می‌شود.</p> <p>ردیف ۲۳ مصارف: تولید و اشتغال (بند «الف» تبصره «۱۸») حمایت از کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از بحران کرونا و حمل‌ونقل ریلی معادل ۷۰ هزار میلیارد ریال.</p>	<p>تبصره «۱۴» الف) در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی و با هدف تحقق عدالت، کاهش فقر مطلق و توسعه بهداشت و سلامت مردم و همچنین معطوف نمودن پرداخت یارانه به خانوارهای نیازمند و در اجرای ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه، تمامی دریافتی‌ها (منابع) مندرج در جدول ذیل به‌استثنای عوارض شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به حساب سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود و پس از تخصیص سازمان برنامه و بودجه کشور، مطابق جدول مندرج در قانون هزینه می‌شود:</p> <p>ردیف ۲۹ مصارف: تولید و اشتغال (بند «الف» تبصره «۱۸») حداقل ۹۰ درصد اعتبارات این ردیف و باقی‌مانده، حمل‌ونقل ریلی، مسکن، نهاده‌های کشاورزی، صندوق بیمه تأمین اجتماعی کشاورزان و روستاییان و عشایر در مجموع مبلغ ۱۰۲ هزار میلیارد ریال</p>	<p>عملکرد سازمان توسعه‌ای ایدرو: براساس ابلاغ دولت و سازمان برنامه و بودجه مبلغ ۶۵ میلیارد ریال در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در سال ۱۳۹۹ توسط این سازمان اخذ و بابت بدهی به سازمان تأمین اجتماعی صرف شد. درخصوص عملکرد منابع مربوط به بخش تولید و اشتغال (بند «الف» تبصره «۱۸») از محل تبصره «۱۴» گزارشی ارائه نشده است.</p>	

تطبيق لايحه بودجه ۱۴۰۰ با قوانين بالادستی کشور	تطبيق لايحه بودجه ۱۳۹۹	تطبيق لايحه بودجه ۱۴۰۰
<p>عملکرد قانون بودجه سال ۱۳۹۹</p> <p>بند «ز» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>ماده (۲۴) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>بند «الف» جزء «۱» بند «الف» ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>تبصره «۴» ماده (۹۴) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>عملکرد سازمان‌های توسعه‌ای ایدرو و ایمیدرو: این سازمان‌ها در سال ۱۳۹۹ عملکردی نداشته‌اند.</p>	<p>قانون بودجه سال ۱۳۹۹</p> <p>بند «ز» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>ماده (۲۴) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>بند «الف» جزء «۱» بند «الف» ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه</p> <p>تبصره «۴» ماده (۹۴) قانون برنامه ششم توسعه</p>	<p>قانون بودجه سال ۱۳۹۹</p> <p>بند «الف» تبصره «۱۸»</p> <p>جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۸»</p> <p>۱. به دولت اجازه داده می‌شود اعتبارات مندرج در جدول تبصره «۱۴» این قانون را در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود، کمک بلاعوض تسهیلات بانکی و تسهیلات ترکیب و برای اجرای برنامه‌های ایجاد اشتغال مولد، تثبیت اشتغال موجود، اجرای سیاست‌های بازار کار و تکمیل اجرای برنامه‌های بند «الف» تبصره «۱۸» قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کل کشور هزینه کند.</p>
<p>عملکرد سازمان‌های توسعه‌ای ایدرو و ایمیدرو:</p> <p>این سازمان‌ها در سال ۱۳۹۹ عملکردی نداشته‌اند.</p> <p>عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی: این شرکت در خصوص واگذاری دو طرح کمک به احداث خط لوله اتیلن غرب و مرکز در قالب واگذاری مشارکت عمومی و خصوصی، عملکردی نداشته است.</p>	<p>تبصره «۱۹»</p> <p>ماده (۲۷) و بند «ط» ماده (۲۸) قانون الحاق</p> <p>مواد به تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)</p> <p>ماده (۳۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه</p>	<p>تبصره «۱۹»</p> <p>دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، از محل منابع بودجه کل کشور و دارایی‌های خود تمهیدات لازم را برای اجرای طرح‌های جدید، نیمه‌تمام و آماده بهره‌برداری و در حال بهره‌برداری اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با منابع عمومی و اختصاصی و طرح‌های شرکت‌های دولتی با منابع داخلی از طریق انعقاد قرارداد در قالب ماده فوق با بخش‌های خصوصی، تعاونی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها با اولویت بخش‌های خصوصی و تعاونی فراهم کنند.</p> <p>تبصره «۱۹»</p> <p>این بند در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ تغییری نداشته است.</p>



۱-۱. اظهار نظر کارشناسی در خصوص برخی از نقاط قوت و ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در بخش صنعت

### ۱-۱-۱. ضرورت اتخاذ ساز و کارهای لازم برای حمایت از صادرات غیر نفتی

در راستای مفاد بند «خ» ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه کشور، دولت مکلف است در راستای تقویت صادرات غیرنفتی، حمایت لازم را از صندوق ضمانت صادرات کشور داشته باشد. با توجه به نقش بسیار مهم مؤسسات اعتبار صادراتی در توسعه صادرات و به‌ویژه شرایط خاص کشور که به دلیل تحریم‌های ظالمانه، نظام بانکی کشور کارایی لازم را ندارد، تقویت صندوق ضمانت صادرات به‌منظور پوشش ریسک از طریق بیمه‌نامه صادرات و ضمانتنامه اعتباری می‌تواند بسیار راهگشا باشد. در حال حاضر با لحاظ سرمایه ابلغ شده از محل قانون بودجه سال ۱۳۹۹ سرمایه تقریبی صندوق ۲۶۵۰۰ میلیارد ریال و تعهدات جاری صندوق از ابتدای سال جاری تاکنون بالغ بر ۴۱۷۲۰۷ میلیارد ریال (حدود ۱۶ برابر سرمایه فعلی صندوق) است. این در حالی است که طبق اصول رایج مؤسسات بیمه اعتبار و اصول کلی بیمه، تعهدات پذیرفته شده توسط هر مؤسسه باید متناسب با حداکثر ۵ تا ۷ برابر سرمایه آن باشد.

از این رو با توجه به تعهدات جاری صندوق ضمانت صادرات کشور در سال جاری و رشد این

تعهدات در سال ۱۴۰۰، پیشنهاد می‌شود حمایت از این صندوق در دستور کار دولت قرار گیرد.

### ۱-۱-۲. منابع مالی موضوع اجرای بند «الف» تبصره «۱۸» ماده واحده قانون بودجه سال‌های

۱۳۹۹-۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۰:

#### الف) نگاهی بر تغییرات منابع مالی بند «الف» تبصره «۱۸»

طی سال‌های اخیر کمبود منابع مالی و دشواری تأمین مالی از بانک یکی از چالش‌های اصلی واحدهای تولیدی و فعالان بخش صنعت کشور بوده است. قانونگذار با هدف حمایت از بخش تولید و کمک به رفع این مشکل با رویکرد شفافیت در تخصیص، منابع مالی مشخصی را در قالب تبصره «۱۸» ترکیب و برای اجرای برنامه‌های ایجاد اشتغال پایدار و رونق تولید در قوانین بودجه سنواتی مصوب کرد که این تبصره در لایحه بودجه ۱۴۰۰ نیز ارائه شده است.

در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، منابع مالی مورد نیاز برای اجرای برنامه‌های تولید و ایجاد اشتغال در این تبصره، در قالب تسهیلات ترکیبی بانکی با منابع حاصل از اعتبارات تبصره «۱۴» و بندهای «الف» و «ب» ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳ (منابع صندوق توسعه ملی) در نظر گرفته می‌شد و یارانه کاهش نرخ سود نیز برای تسهیلات ارائه شده از محل بودجه عمومی توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین می‌شد؛<sup>۱</sup> در سال‌های اخیر برخی از این منابع حذف شده، یا مقادیر اعتباری آن تغییر کرده است که این تغییرات از

۱. نرخ سود تسهیلات ریالی صندوق توسعه ملی برای برنامه‌های حوزه صنعت و معدن به تفکیک مناطق محروم و غیرمحروم به ترتیب ۱۲ و ۱۶ درصد و نرخ سود تسهیلات از محل اعتبارات بانکی ۱۸ درصد بود؛ تسهیلات پرداختی در برنامه حاضر از محل ترکیب تسهیلات ریالی صندوق توسعه ملی و منابع نظام بانکی با قدرالسهم مساوی تأمین شده و بنابراین نرخ سود تسهیلات مناطق محروم و غیرمحروم به ترتیب ۱۵ و ۱۷ درصد بود. با تأمین ۲ درصد یارانه نرخ سود تسهیلات توسط دولت، نرخ سود تسهیلات مناطق محروم و غیرمحروم به ترتیب به ۱۲ و ۱۴ درصد کاهش می‌یافت.

سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ (لایحه بودجه ۱۴۰۰) در جدول ۲ نشان داده شده است.

### جدول ۲. منابع مالی اجرای تبصره «۱۸» قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۹-۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

(میلیارد ریال)

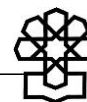
منابع مالی / سال	قانون بودجه ۱۳۹۷	قانون بودجه ۱۳۹۸	قانون بودجه ۱۳۹۹	لایحه بودجه ۱۴۰۰
تبصره «۱۴» قانون بودجه سنواتی (منابع حاصل از هدفمندی یارانه‌ها)	۵۰۰۰۰	مبلغ نامشخص	حداقل ۹۰٪ از مبلغ ۱۰۲۰۰۰	مبلغ نامشخص
ماده (۵۲) قانون الحاق ۲ (منابع صندوق توسعه ملی)	تا سقف ۱۵۰۰۰۰	تا سقف ۹۵۰۰۰	-	-
تسهیلات بانکی (منابع داخلی بانک‌ها)	۳۰۰۰۰۰	۱۲۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	مبلغ نامشخص
یارانه نرخ سود (بودجه عمومی)	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	مبلغ نامشخص	مبلغ نامشخص
سایر	تا سقف ۱۲۴۰۰۰*	-	-	-
مجموع	تا سقف ۶۵۴۰۰۰	تا سقف ۲۵۰۰۰۰	حداقل ۱۹۱۸۰۰	مبلغ نامشخص

\* از محل بیست درصد از اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای قانون بودجه ۱۳۹۷.

همان‌طور که از جدول ۲ مشخص است، غیر از قانون بودجه سال ۱۳۹۷ که بیست درصد از اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بودجه (ردیف ۵۵۰۰۰) نیز به‌عنوان منبع مالی تبصره «۱۸» در نظر گرفته شده، در تمامی بودجه‌های سنواتی منبع مالی دیگری بجز تسهیلات بانکی، منابع صندوق توسعه ملی و منابع حاصل از تبصره «۱۴»، برای اجرای برنامه‌های تولید و ایجاد اشتغال لحاظ نشده است. از سال ۱۳۹۹ در قوانین بودجه سنواتی (قانون بودجه ۱۳۹۹ و لایحه بودجه ۱۴۰۰) نیز منابع صندوق توسعه (تحت بندهای «الف» و «ب» ماده (۵۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت «۲») از منابع قطعی تأمین مالی تبصره «۱۸» حذف شده و تنها دو منبع مالی تسهیلات بانکی و منابع حاصل از تبصره «۱۴» در بودجه باقی مانده است.

در بودجه ۱۳۹۹ مبلغ تخصیص داده شده به تبصره «۱۸» از ردیف (۲۹) مصارف جدول تبصره «۱۴» بودجه برابر حداقل ۹۰٪ مشخص گردید. لکن در لایحه بودجه ۱۴۰۰ سهم بند «الف» تبصره «۱۸» از ردیف (۲۳) مصارف جدول تبصره «۱۴» معادل ۷۰ هزار میلیارد ریال مشخص نیست، که باید این سهم در متن این ردیف مطابق قانون بودجه ۱۳۹۹ تعیین گردد.

یارانه نرخ سود برای کاهش نرخ سود تسهیلات نیز همواره در بودجه سال‌های مختلف قرار داده شده است، به‌طوری که در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ برای آن ردیف بودجه مشخصی تعیین می‌گردید،



اما محل تأمین این یارانه در سال ۱۳۹۹ نامشخص بوده و در لایحه بودجه ۱۴۰۰ نیز محل تأمین مشخصی برای آن در نظر گرفته نشده است. بدین ترتیب ارائه تسهیلات ارزان قیمت از محل منابع این تبصره که باید در اختیار تولیدکنندگان قرار بگیرد دچار سرنوشت نامعلومی می‌شود.

#### ب) اقدامات صورت گرفته در خصوص بند «الف» تبصره «۱۸» در حوزه صنعت و معدن

با توجه به بروز مشکلات در فرایند اجرای این تبصره در دستگاه‌های مجری و بانک‌ها و نیز تخصیص دیرهنگام منابع پیش‌بینی شده، اهداف این تبصره در سال ۱۳۹۷ محقق نشد؛ برای جبران کسری منابع این تبصره در اواخر سال ۱۳۹۷ براساس مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی، معادل ریالی برداشت یک میلیارد دلار از صندوق توسعه ملی برای این مهم با تأیید مقام معظم رهبری اختصاص یافت، اما با توجه به تأخیر در اجرا، عملاً این منبع برای اجرای برنامه‌های تولید و اشتغال تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۸ استفاده شد. با نگاهی به گزارش عملکرد سازمان برنامه و بودجه تا آبان ۱۳۹۹، ملاحظه می‌شود که عملاً تمامی برنامه‌های تولید و ایجاد اشتغال ذیل تبصره «۱۸» قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ با یکدیگر ترکیب شده و منابع آنها نیز از دو محل یعنی یک میلیارد دلار تخصیصی صندوق توسعه ملی و اعتبارات بانکی معادل منابع صندوق تأمین شده است. به عبارت دیگر کل تسهیلات برنامه‌های تولید و اشتغال وزارت صنعت، معدن و تجارت در تبصره «۱۸» معادل ۲۰۱۲۹۹ میلیارد ریال از محل تسهیلات ریالی صندوق توسعه ملی و تسهیلات از محل منابع بانکی (هریک با سهم مساوی) و ۱۰۲۱۱ میلیارد ریال یارانه سود تسهیلات بوده که توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین شده است. در جدول ۳ عملکرد پرداخت این تسهیلات از سال ۱۳۹۷ تا پایان آبان سال ۱۳۹۹ ارائه شده است.

#### جدول ۳. خلاصه عملکرد تجمعی پرداخت تسهیلات برنامه تولید و اشتغال در بخش صنعت تا پایان آبان سال ۱۳۹۹

(میلیارد ریال)

شرح	۱۳۹۷	۱۳۹۸	*۱۳۹۹
سپرده‌گذاری صندوق توسعه ملی		۵۵۲۰۰	-
منابع داخلی بانک‌ها		۵۵۲۰۰	-
مجموع منابع ایجاد شده		۱۱۰۴۰۰	-
کل تسهیلات پرداختی به متقاضیان	-	۱۸۷۱۶	۴۶۱۲۸

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۳۹۹.

\* بنابه اظهارات کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۳۹۹ نیز مبلغ ۲۳۵۰۰ میلیارد ریال توسط صندوق توسعه ملی در بانک‌ها سپرده‌گذاری شده که در هیچ‌کدام از گزارش‌های عملکردی این سازمان در سال ۱۳۹۹ (آخرین گزارش عملکرد تولید و اشتغال گسترده این سازمان در آبان ۱۳۹۹) آورده نشده است.

براساس آمار جدول ۳ از کل مبلغ ۲۰۱۲۹۹ میلیارد ریال اعتبارات پیش‌بینی شده با قدرالسهم یکسان منابع ایجاد شده صندوق توسعه و اعتبارات بانکی برای اجرای برنامه‌های تولید و اشتغال سال‌های ۱۳۹۷ تا آبان‌ماه سال ۱۳۹۹، مبلغ ۱۱۰۴۰۰ میلیارد ریال بوده است. از این مقدار تا پایان آبان‌ماه سال ۱۳۹۹ مبلغ ۶۴۸۴۴ میلیارد ریال تسهیلات به متقاضیان (حدود ۵۸/۷ درصد) پرداخت شده است.

در مورد منابع در نظر گرفته شده برای یارانه نرخ سود و نیز کمک‌های فنی و اعتباری از محل بودجه عمومی، تنها ۴۱۷۷ میلیارد ریال از ۱۰۶۷۷ میلیارد ریال برنامه‌ریزی شده (تحقق ۳۹ درصدی) تخصیص یافته است که براساس آخرین عملکرد دریافتی، میزان ۳۰۵۲ آن در قالب یارانه کاهش نرخ سود تسهیلات و ۱۳۲ میلیارد ریال در قالب کمک بلاعوض جذب شده است؛

همان‌طور که واضح است با توجه به مشخص بودن ردیف بودجه‌ای یارانه نرخ سود برای سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، این منابع تا حدودی محقق شده است، اما به دلیل نامشخص بودن محل تأمین این یارانه برای سال ۱۳۹۹، تاکنون یارانه‌ای برای تسهیلات لحاظ نشده است. پیش‌بینی می‌شود با توجه به وضعیت مشابه نامشخص بودن محل تأمین یارانه نرخ سود تسهیلات در بند «الف» تبصره «۱۸» لایحه بودجه ۱۴۰۰، عملاً یارانه‌ای برای تسهیلات اعطا نشود و دیگر تسهیلات ارزان‌قیمت از این محل، در اختیار بخش تولید قرار نگیرد.

همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شد، مقرر شده بود بخشی از منابع مالی بند «الف» تبصره «۱۸» از محل درآمدهای هدفمندی یارانه‌ها (تبصره «۱۴») تأمین شود. بنابه اظهارات مسئولان سازمان برنامه و بودجه و نیز گزارش‌های عملکردی تولید و اشتغال این سازمان در سالیان اخیر، به نظر می‌رسد هیچ‌گونه پرداخت و یا تخصیص اعتباری از محل درآمدهای تبصره «۱۴» برای تولید و اشتغال (موضوع بند «الف» تبصره «۱۸») انجام نگرفته است؛ با توجه به عدم تحقق منابع تبصره «۱۴» در سال‌های پیشین، ظن عدم تحقق ردیف مصرفی تولید و اشتغال در این تبصره قوت می‌یابد. با توجه به توضیحات فوق مبنی بر عدم تخصیص اعتبار از محل تبصره «۱۴» و یا بودجه عمومی برای تسهیلات یارانه کاهش نرخ سود بانکی، پیش‌بینی می‌شود منابع اجرای برنامه‌های تولید و اشتغال ذیل بند «الف» تبصره «۱۸»، از محل مابه‌التفاوت باقی‌مانده از اعتبارات تخصیص‌نیافته صندوق توسعه و ترکیب آن با تسهیلات معادل بانکی تأمین شود. (جدول ۴)



**جدول ۴. پیش‌بینی منابع مالی ایجاد‌ی برنامه‌های تولید و اشتغال بخش صنعت و معدن در سال ۱۴۰۰**

(میلیارد ریال)

۲۹۰۲۰	تسهیلات از محل منابع داخلی بانک‌ها
۲۹۰۲۰	تسهیلات ریالی از محل مانده سپرده صندوق توسعه ملی*
۵۸۰۴۰	مجموع

\* منابع این جدول با فرض پرداخت مبلغ ۲۳۵۰۰ میلیارد ریال توسط صندوق توسعه ملی تا پایان سال ۱۳۹۹ برآورد شده است، در غیر این صورت این مبلغ نیز به مانده سپرده ریالی صندوق توسعه ملی و معادل آن به تسهیلات از محل منابع داخلی بانک‌ها اضافه می‌شود.

با توجه به موارد فوق، اصلاحاتی در بند «الف» تبصره «۱۸» لایحه بودجه ۱۴۰۰ به شرح زیر

پیشنهاد می‌شود:

• **تعیین دقیق سهم تولید و اشتغال از تبصره «۱۴»**

در لایحه بودجه ۱۴۰۰ بجز تسهیلات بانکی، تنها محل تأمین اعتبار دیگر، ردیف (۲۳) مصارف جدول تبصره «۱۴» تحت عنوان «تولید و اشتغال (بند «الف» تبصره «۱۸»)، حمایت از کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از بحران کرونا و حمل‌ونقل ریلی» که مبلغ ۷۰۰۰۰ میلیارد ریال برای آن تخصیص یافته است؛ لکن سهم تولید و اشتغال از این مبلغ مشخص نبوده و باید به‌طور دقیق مشخص شود که هر یک از مواد بیان شده در این ردیف، چه سهمی از ۷۰۰۰۰ میلیارد ریال دارند.

• **گنجانیدن استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در قانون بودجه**

روند میزان تخصیص اعتبارات برای حمایت از تولید و اشتغال از ابتدای تدوین تبصره «۱۸» با این هدف، کاهشی بوده و از سال ۱۳۹۹ نیز علاوه بر کاهش مبلغ اعتبارات، برخی از محل‌های تأمین اعتبار نیز حذف شده است؛ حذف استفاده از منابع صندوق توسعه ملی با استفاده از مواد (الف) و (ب) ماده (۵۲) قانون الحاق (۲) از این موارد است که همواره سهم زیادی از تأمین مالی صنعت داشته است. لذا پیشنهاد می‌شود با هدف شفافیت بیشتر استفاده از اعتبارات این محل مجدداً در متن تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ ذکر شود.

۳-۱-۱. الحاق بند «و» به تبصره «۱۵» در خصوص تأمین زیرساخت شهرک‌های صنعتی

جدیدالاحداث

به گزارش سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی تاکنون ۱۰۰۵ مورد شامل ۵۶۲ شهرک صنعتی، ۴۳۴ ناحیه صنعتی و ۹ منطقه ویژه اقتصادی در کشور مصوب شده که از این تعداد ۸۲۲ مورد شامل ۴۹۷ شهرک صنعتی، ۳۲۲ ناحیه صنعتی و ۳ منطقه ویژه اقتصادی به بهره‌برداری رسیده است.

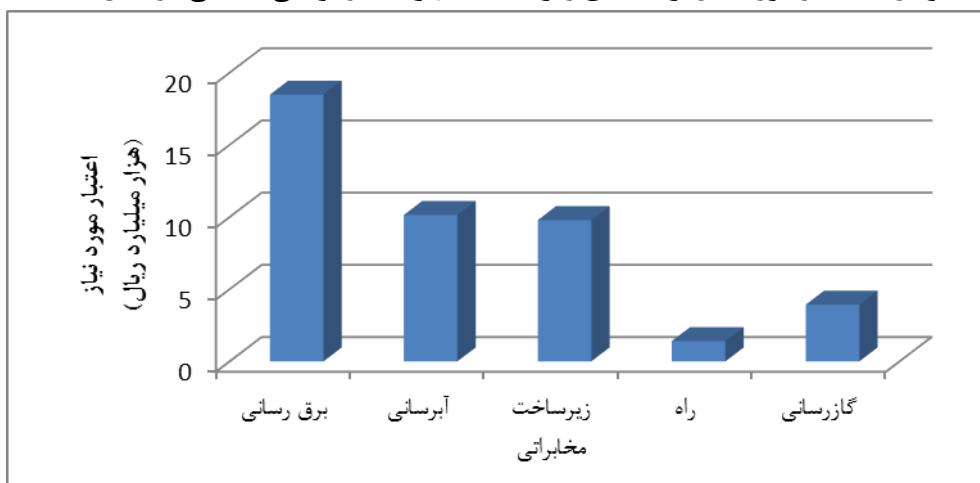
به استناد ماده (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و براساس ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، «دستگاه‌های خدمات‌رسان مکلفند نسبت به تأمین آب، برق، گاز و امکانات مخابراتی شهرک‌ها و نواحی صنعتی و منطقه ویژه اقتصادی تا

درب واحدهای صنعتی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و معدنی و منطقه ویژه اقتصادی اقدام نمایند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار مورد نیاز را در لوایح بودجه سنواتی به این منظور پیش‌بینی کند».

متأسفانه در راستای اجرای مفاد قانونی فوق، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور هیچ‌گونه برنامه‌ای ذیل برنامه دستگاه‌های خدمات‌رسان از جمله وزارت نیرو، راه و شهرسازی و ارتباطات و فناوری ارتباطات پیش‌بینی نشده است.

مطابق اطلاعات دریافتی از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی کشور، جمع کل اعتبار مورد نیاز در سال ۱۴۰۰ برای برنامه‌های زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی حدود ۴۳۷۳۰ میلیارد ریال برآورد شده است که بیشترین سهم را برق‌رسانی با سهم حدود ۴۲ درصد از اعتبارات مورد نظر، به‌خود اختصاص داده است. در نمودار ۱ اعتبارات مورد نیاز زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی ارائه شده است.

نمودار ۱. اعتبار مورد نیاز برنامه‌های زیرساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۰



مأخذ: سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران.

با توجه به اهمیت تأمین زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی و با توجه به کمبود منابع مالی دولت و ازسویی سهم بیشتر نیاز زیرساخت برق و موافقت وزارت نیرو مبنی بر تأمین بخشی از اعتبار از منابع داخلی خود، پیشنهاد ذیل ارائه می‌شود:

به‌منظور حمایت از تولید و ایجاد زیرساخت‌های برق شهرک‌های صنعتی، سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است با هماهنگی وزارت نیرو و وزارت صنعت، معدن و تجارت ظرف مدت یک ماه از ابلاغ این قانون نسبت به بررسی و اولویت‌بندی تأمین برق شهرک‌های صنعتی در سقف بیست هزار میلیارد ریال اقدام نماید. چهل درصد این منابع از محل منابع شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و



شهرک‌های صنعتی ایران، بیست درصد از محل مشارکت صنایع متقاضی و چهل درصد باقی‌مانده از محل منابع داخلی شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو تأمین می‌شود.

#### ۴-۱-۱. اصلاح بند «و» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

مطابق قانون استفاده متوازن از امکانات کشور، در راستای تحقق اصل چهل‌وهشتم (۴۸) قانون اساسی، سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم و به‌منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و تحقق پیشرفت و عدالت، دولت مکلف است ۳ درصد از اعتبارات بودجه عمومی دولت را در قالب ردیف مشخص تحت همین عنوان تعیین کند و طی جدولی که در آن سهم هر استان براساس شاخص‌های نرخ بیکاری، آب شرب شهری و روستایی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهسازی روستاها، راه و زیرساخت جاده‌ای، سرانه‌های عمران شهری و درآمد شهرداری‌ها مشخص می‌گردد در قانون بودجه درج نماید.

در بند «و» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ تأکید شده است که به‌منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری، مهارتی و همچنین گردشگری اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته مصوب ۱۳۹۳/۰۷/۳۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی‌و حرفه‌ای، جهاد دانشگاهی و گردشگری مستقر در استان نیز است. براساس این بند «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور» عملاً اصلاح شده و اعتبارات تکمیل زیرساخت (آب، برق، گاز و تصفیه‌خانه فاضلاب) شهرک‌ها و نواحی صنعتی مستقر در مناطق کمتر توسعه‌یافته که طی سال‌های گذشته ملاک عمل برای توزیع بخشی از اعتبارات مزبور بوده، حذف گردید. لذا با توجه به نقش شهرک‌ها در ارتقای شاخص‌های مهارتی، فناوری اصلاح این بند در قالب اضافه کردن عبارت «شهرک‌ها و نواحی صنعتی» پس از عبارت «جهاد دانشگاهی و گردشگری» مشکلات مطروحه تا حدی مرتفع خواهد شد.

رشد حقیقی اعتبارات برخی از برنامه‌های مرتبط با بخش صنعت از نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ است که در ادامه توضیح داده شده است.

#### ۲. ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت، معدن و پتروشیمی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ سهم فصل صنعت و معدن از ۱۰ فصل زیرمجموعه امور اقتصادی در بخش اعتبارات هزینه‌ای ۸/۶ درصد و در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۶/۸ درصد است. شایان ذکر است فصل بازرگانی بیشترین سهم اعتبارات هزینه‌ای و فصل حمل‌ونقل بیشترین سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی را به‌خود اختصاص داده‌اند.

### الف) بخش صنعت

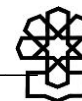
در جدول ۵ بودجه وزارت صمت و شرکت‌های اصلی تابعه آن در حوزه بخش صنعت ارائه شده است.

**جدول ۵. بودجه وزارت صمت و شرکت‌های اصلی تابعه آن در حوزه بخش صنعت در لایحه بودجه ۱۴۰۰ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۹**

<p>بودجه وزارت صمت: ۲۴۶۴۸/۶ میلیارد ریال، (رشد: ۴۵/۹ درصد)</p> <p>اجزا:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• اعتبارات هزینه‌ای: ۶۵۳۹/۲ میلیارد ریال، (رشد: ۴۷ درصد)</li> <li>• اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای: ۱۸۱۰۹/۵ میلیارد ریال، (رشد: ۴۵/۴ درصد)</li> </ul>	
<p>شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای: ۱۶۷۳ میلیارد ریال (رشد ۶۶/۶ درصد)</li> </ul>	<p>سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای: ۳۵۰ میلیارد ریال (رشد ۶۶/۶ درصد)</li> </ul>

توضیح: اعتبارات مندرج در این جدول مجموع اعتبارات عمومی، متفرقه و اختصاصی دستگاه است.

در جدول ۶ اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از بودجه عمومی بخش صنعت مصوب سال ۱۳۹۹ و برآورد سال ۱۴۰۰ به تفکیک دستگاه مربوطه ارائه شده است.



جدول ۶. اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از بودجه عمومی بخش صنعت مصوب سال ۱۳۹۹ و برآورد سال ۱۴۰۰ (میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی	شماره و عنوان طرح	اهداف طرح و مقدار	سال شروع	سال اتمام	اعتبار از بودجه عمومی				
					عملکرد تا پایان سال ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	برآورد ۱۴۰۰	درصد رشد لایحه ۱۴۰۰ به مصوب ۱۳۹۹	درصد مانده اعتبارات از کل اعتبار بودجه عمومی طرح
سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران									
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۲	ایجاد هفت شهرک فناوری صنعتی	ایجاد شهرک (۷ مورد)	۱۳۸۵	۱۴۰۱	۶۳۴/۶	۱۲	۱۳	۸/۳	۵۷/۶
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۴	ایجاد مراکز خدمات فناوری و کسب‌وکار	احداث مرکز تجهیز (۲۵ مرکز)	۱۳۸۶	۱۴۰۱	۴۸۹/۴	۱۵	۲۵	۶۶/۶	۵۵/۷
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۶	ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر در جوار قطب‌های علمی - صنعتی کشور	ایجاد مناطق ویژه صنایع نوین (۵ منطقه)	۱۳۸۴	۱۴۰۱	۴۱۴/۶	۱۰	۲۰	۱۰۰	۸۹
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۷	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط	اعطای تسهیلات و پرداخت یارانه سود (۸۰۰ فقره) تسهیلات ایجاد اشتغال (۲۰۰۶۷ نفر)	۱۳۷۹	۱۴۰۱	۱۴۰۸/۷	۱۰۰	۱۶۰	۶۰	۶۵/۸
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۱	کمک به ایجاد و توسعه خوشه‌های صنعتی	ایجاد خوشه صنعتی (۱۱۰ خوشه)	۱۳۹۱	۱۴۰۱	۲۴۴	۶۵	۹۰	۳۸/۵	۶۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۲	کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی	- تسویه پساب صنعتی (۲۹۷/۳ هزار مترمکعب در روز) - تسویه مجدد پساب صنعتی (۶۰ هزار مترمکعب در روز)	۱۳۸۱	۱۴۰۱	۳۱۳۷/۶	۴۸۹/۸	۷۵۰	۵۳	۵۸/۲
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۳	کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع	کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع (۳۵۰۰ بنگاه)	۱۳۸۲	۱۴۰۱	۹۴۹/۴	۵۰	۶۰	۲۰	۸۴/۸
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۵	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع لبنی	کمک به تجدید ساختار زنجیره صنایع لبنی، خدمات مرتبط و ترویج مصرف شیر (۵۰۰ واحد صنعتی)	۱۳۹۱	۱۴۰۱	۱۲۷/۴	۴۹	۵۵	۱۲	۹۳
جمع					۷۴۰۵/۸	۷۹۰/۸	۱۱۷۳	۴۸/۳	

شماره طبقه‌بندی	شماره و عنوان طرح	اهداف طرح و مقدار	سال شروع	سال اتمام	اعتبار از بودجه عمومی				
					عملکرد تا پایان سال	مصوب	برآورد ۱۴۰۰	درصد رشد	درصد مانده
<b>وزارت صنعت، معدن و تجارت</b>									
۱۳۰۴۰۱۱۰۱۷	طرح مطالعات کاربردی صنعتی و معدنی	مطالعات کاربردی (۸۰۰ قرارداد)	۱۳۶۹	۱۴۰۱	۲۰۳	۷	۱۰	۴۳	۴۶/۷
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۴	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع دریایی	تشکیل سرمایه ثابت (۳۰ مورد)	۱۳۹۱	۱۴۰۱	۶۳/۳	۱۶	۲۰	۲۵	۸۹/۹
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۷	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی	۱۳۸۱	-	۱۶۴/۷	۴۵	۷۰	۵۵/۵	صفر
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۹	اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع	تشکیل سرمایه ثابت در ایجاد و توسعه تکنولوژی و ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی (۶۵۰۰ پروژه)	۱۳۷۹	۱۴۰۱	۴۶۶۴/۳	۵۰۰	۶۳۴/۵	۲۶/۹	۷۳
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۸	کمک به ارتقای نوآوری و توسعه صنایع نوین	تولید و توسعه فناوری و نوآوری (۹۰۰ مورد)	۱۳۸۱	۱۴۰۱	۲۰۳۱/۲	۸۰	۱۲۰	۵۰	۶۶/۷
<b>جمع</b>									
					۷۱۲۶	۶۴۸	۸۵۴/۵	۳۱/۸	
<b>سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران</b>									
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۶	کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک و گواتر	کمک‌های فنی و اعتباری (۵۵ پروژه)	۱۳۹۱	۱۴۰۱	۱۰۴۸	۲۱۰	۳۵۰	۶۶	۸۱/۶

مأخذ: اطلاعات دریافتی از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، ۱۴۰۰.



تحلیل و بررسی آمار جدول ۶ گویای موارد ذیل است:

• با توجه به اینکه نرخ تورم تولیدکننده بخش صنعت در تابستان امسال نسبت به فصل مشابه سال قبل ۴۷/۴ رشد داشته است عملاً رشد حقیقی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای اکثر برنامه‌های فصل صنعت و معدن حدود صفر برآورد می‌شود.

• همان‌طور که از آمار جدول ۶ مشخص است اعتبارات برنامه‌های «ایجاد مراکز خدمات فناوری و کسب‌وکار»، ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر، کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط، کمک به تکمیل و تصفیه‌خانه فاضلاب شهرک‌های صنعتی، از برنامه‌های ذیل سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی و برنامه‌های «تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات» و «کمک به ارتقای نوآوری و توسعه صنایع نوین» از برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت و برنامه کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا و سواحل جاسک و گواتر تنها برنامه سازمان گسترش و نوسازی صنایع که از اعتبارات بودجه عمومی استفاده می‌کند، بیش از ۵۰ درصد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۹ رشد داشته است. رشد حقیقی اعتبارات برنامه‌های مذکور می‌تواند ناشی از توجه دولت به ارتقای فناوری و وابستگی کمتر بخش صنعت کشور به واردات کالاهای سرمایه‌ای و تولید صادرات‌گرا باشد. در صورت تحقق اعتبارات پیش‌بینی شده اثربخشی خوبی بر بخش صنعت خواهد داشت.

• سهم زیاد مانده اعتبارات اکثر طرح‌های ذیل دستگاه‌های مرتبط با بخش صنعت از کل اعتبار بودجه عمومی این طرح‌ها (به‌طور متوسط بیش از ۶۷ درصد) حاکی از آن است که سهم بخش صنعت از پرداختی از محل منابع بودجه عمومی کل کشور طی سال‌های برنامه پنجم و ششم کم بوده است. عدم تأمین منابع طرح‌های عمرانی بخش صنعت منجر به طولانی شدن اجرای این طرح‌ها و کم‌اثر شدن بخش صنعت در رشد اقتصادی کشور می‌شود. به‌طوری که در برنامه ششم توسعه، رشد سالیانه ارزش‌افزوده بخش صنعت حدود ۹/۳ درصد پیش‌بینی شده بود. این در حالی است که براساس گزارش مرکز آمار ایران، نرخ رشد اقتصادی گروه صنعت و معدن در بهار ۱۳۹۹ حدود ۴/۴- درصد بوده است که فاصله زیادی با هدفگذاری این بخش دارد.

### ب) بخش معدن

عمده درآمدهای بخش معدن و صنایع معدنی مربوط به حقوق دولتی معادن است. میزان درآمد پیش‌بینی شده برای حقوق دولتی معادن به‌همراه عواید حاصل از اجرای تبصره‌های «۲» و «۳» ماده (۶) قانون اصلاح قانون معادن، در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ حدود ۲,۹۰۰ میلیارد تومان بوده است که این میزان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور به ۴,۰۵۰ میلیارد تومان افزایش یافته و به‌عبارتی با رشد ۴۰ درصدی همراه بوده است. شایان ذکر است که در هشت‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ میزان کل

وصولی حقوق دولتی معادن (به همراه بدهی‌های گذشته) حدود ۴,۴۰۰ میلیارد تومان بوده، اما میزان تخصیص اعتبار مرحله نخست (۶ ماهه اول سال ۱۳۹۹) به وزارت صنعت، معدن و تجارت کمتر از ۳۳ درصد (حدود ۱۹۰ میلیارد تومان) بوده و عملکردی نیز نداشته است. جدول زیر میزان درآمد ناشی از حقوق دولتی معادن و اعتبار تخصیص یافته به بخش معدن و صنایع معدنی را نشان می‌دهد.

#### جدول ۷. گزارش اعتبار ردیف متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت صمت

##### در حوزه معدن و صنایع معدنی

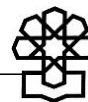
میزان (میلیارد تومان)	شرح		قانون / لایحه
۲,۸۲۴	درآمد حقوق دولتی (ردیف ۱۳۰۴۰۸)		قانون بودجه سال ۱۳۹۹
۴,۴۰۰	وصولی خزانه (هشت‌ماهه نخست سال)		
۱,۱۶۲	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۹		
۸۷۱	اعتبار ابلاغی سال ۱۳۹۹		
۱۹۰	نقدی	اعتبار تخصیص یافته (۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۹)	
۰	اوراق		
٪ ۳۲/۷	درصد تخصیص یافته (۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۹)		
-	عملکرد		لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
۴,۰۰۰	درآمد حقوق دولتی (ردیف ۱۳۰۴۰۸)		

در جدول (۴) پیوست (۲) لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، درآمدهای حاصل از مالکیت دولت، منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی و درآمدهای متفرقه در حوزه معدن و صنایع معدنی آمده است که در جدول ذیل ارائه شده است. در قوانین و مقررات براساس بند «پ» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه کشور، درآمدهای حاصل از بخش معدن شامل حقوق دولتی، حق انتفاع پروانه بهره‌برداری (دولتی)، عواید حاصل از ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ و عواید حاصل از تبصره‌های «۲» و «۳» ماده (۶) قانون اصلاح قانون معدن، ۱۰۰ درصد تخصیص یافته تلقی شده است و باید برای امور زیر صرف شود:

۱. تکمیل زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و زیرساخت‌های عمومی صنایع معدنی،
۲. اجرای تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معدن (با اولویت مناطق مجاور درگیر محدوده معدنی) و مواد (۲۵) و (۳۱) قانون معدن و ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور،
۳. تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا،
۴. تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی، شناسایی، پی‌جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت‌های معدنی کشور.

بررسی عملکرد تخصیص منابع حاصل از حقوق دولتی معادن در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ نشان





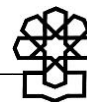
می‌دهد برخلاف بند «پ» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه کشور مبنی بر ۱۰۰ درصد تخصیص یافته تلقی شدن درآمدهای بخش معدن به این حوزه، از مجموع بیش از ۲,۹۰۰ میلیارد تومان درآمد پیش‌بینی شده از محل حقوق دولتی معادن برای سال ۱۳۹۹، در ۶ ماهه نخست سال، به میزان حدود ۳۳ درصد از این منابع یعنی ۱۹۰ میلیارد تومان برای هزینه‌کرد در بخش معدن و صنایع معدنی اختصاص داده شده که عملکردی نیز نداشته است.

جداول زیر به ترتیب درآمدها و اعتبارات مصوب مرتبط با بخش معدن و صنایع معدنی را در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور نشان می‌دهند.

**جدول ۸. درآمدهای مرتبط با بخش معدن و صنایع معدنی به تفکیک دستگاه‌ها و شرکت‌ها (موضوع جدول (۴) - درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی بر حسب دستگاه و جزء لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور) (میلیون ریال)**

شماره	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
<b>وزارت صنعت، معدن و تجارت</b>				
۱۳۰۴۰۸	درآمد حاصل از بهره مالکانه و حقوق دولتی معادن	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	.	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳۰۴۱۸	درآمد حاصل از تبصره‌های «۲» و «۳» ماده (۶) قانون اصلاح قانون معادن	۵۰۰,۰۰۰	.	۵۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰
۱۶۰۱۷۲	درآمد حاصل از بدهی سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت ملی صنایع پتروشیمی به دولت (جمعی - خرجی)	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	.	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۸۷	درآمد موضوع جزء «۵» بند «الف» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه	۵۰۰,۰۰۰	.	۵۰۰,۰۰۰
<b>شرکت ملی فولاد ایران</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۲,۳۴۴	.	۲,۳۴۴
۳۱۰۴۰۲	منابع حاصل از دریافت اصل وام‌های داخلی دولت - موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه	۴۷۰,۰۰۰	.	۴۷۰,۰۰۰
<b>شرکت سهامی زغال سنگ البرز مرکزی</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۲,۳۲۹	.	۱۳۲,۳۲۹

شماره	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
<b>شرکت سهامی تهیه و تولید مواد معدنی ایران</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱,۵۱۲,۱۰۴	.	۱,۵۱۲,۱۰۴
<b>سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - مادر تخصصی</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۴,۵۶۰,۶۴۳	.	۴,۵۶۰,۶۴۳
۳۱۴۰۲	منابع حاصل از دریافت اصل وام‌های داخلی دولت - موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه	۵,۰۰۰	.	۵,۰۰۰
<b>شرکت سهامی منطقه ویژه صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۹۸,۱۳۷	.	۹۸,۱۳۷
<b>شرکت سهامی فولاد آذربایجان</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۳۶۳,۲۸۹	.	۳۶۳,۲۸۹
<b>شرکت سهامی تولید آلومینای ایران</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱,۹۲۸,۸۴۶	.	۱,۹۲۸,۸۴۶
<b>شرکت سهامی صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۷۴,۰۱۷	.	۷۴,۰۱۷
<b>شرکت توسعه صنایع انرژی بر پارسیان جنوب</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۲۲,۷۹۳	.	۲۲,۷۹۳
<b>شرکت تلاشگران صنعتی معدنی لامرد و پارسیان</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۲۳,۵۲۰	.	۲۳,۵۲۰



شماره	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
<b>شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران</b>				
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۵۷۸,۳۱۰	۰	۵۷۸,۳۱۰
<b>سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور</b>				
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰
۱۴۰۱۰۸	درآمد حاصل از خدمات آزمایشگاهی	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰
۱۴۰۲۰۳	درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰
<b>پژوهشکده علوم زمین</b>				
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۴۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور.

در جداول ذیل، اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی حوزه معدن و صنایع معدنی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی آمده است. اعتبارات فصل صنعت و معدن مرتبط با بخش معدن و صنایع معدنی در قالب ۵ برنامه شامل: برنامه اکتشاف منابع معدنی، برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معدن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی، برنامه ارتقای بهره‌وری معادن، برنامه مطالعات آزمایشگاهی و برنامه مطالعات زمین‌شناسی است. در مجموع اعتبارات هزینه‌ای با رشد ۴۶ درصدی و اعتبارات عمرانی با رشد ۴۴ درصدی مواجه بوده است.

جدول ۹. برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی) برحسب امور، فصل و برنامه (موضوع جدول (۲) پیوست لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور)

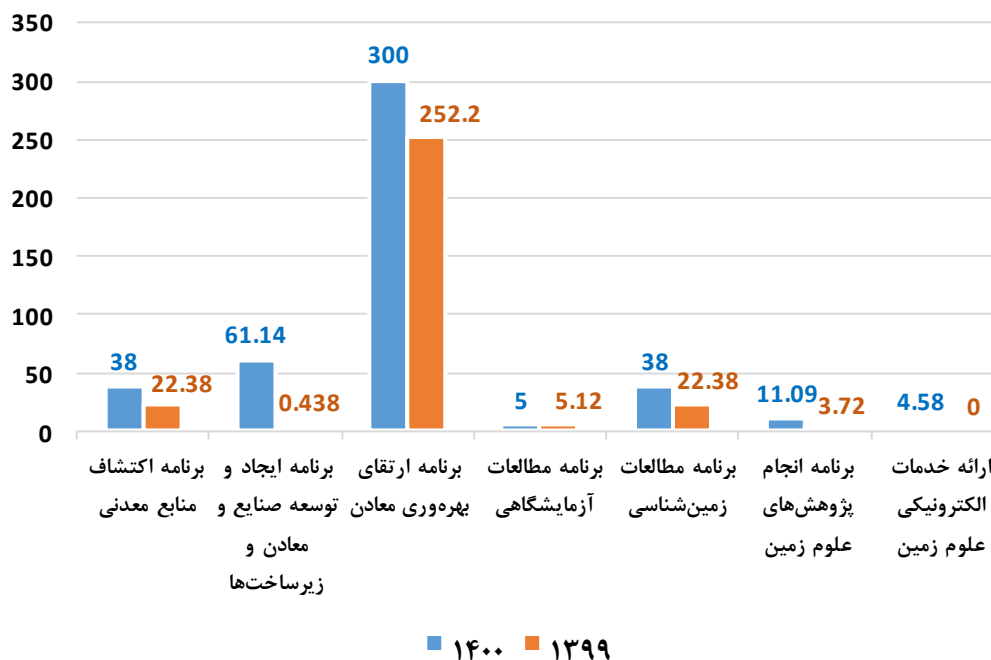
(میلیون ریال)

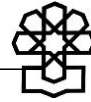
تملك دارایی			هزینه‌ای			عنوان
لایحه ۱۴۰۰	مصوب ۱۳۹۹	عملکرد ۱۳۹۸	لایحه ۱۴۰۰	مصوب ۱۳۹۹	عملکرد ۱۳۹۸	
<b>فصل صنعت و معدن</b>						
۶۷,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰	۲۲۳,۸۰۰	۱۵۴,۱۶۳	برنامه اکتشاف منابع معدنی
۳,۶۹۴,۵۴۹	۲,۶۷۱,۹۶۸	۷۱۱,۷۸۸	۶۱۱,۴۵۰	۴,۳۸۰	۴,۲۴۴	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی
۱۷,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۶۱۶,۸۵۸	۲,۳۸۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۲,۸۳۳	۱۹۹,۷۴۴	برنامه ارتقای بهره‌وری معادن
۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۱,۲۰۰	۰	برنامه مطالعات آزمایشگاهی
۴۹۲,۵۰۰	۴۱۴,۰۰۰	۲۱۱,۴۷۰	۳۸۰,۰۰۰	۲۲۳,۸۰۰	۱۴۹,۵۳۱	برنامه مطالعات زمین‌شناسی
<b>فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی</b>						
۰	۰	۰	۱۱۰,۹۳۶	۳۷,۱۹۰	۲۶,۸۸۳	برنامه انجام پژوهش‌های کاربردی در حوزه علوم زمین

مأخذ: همان.

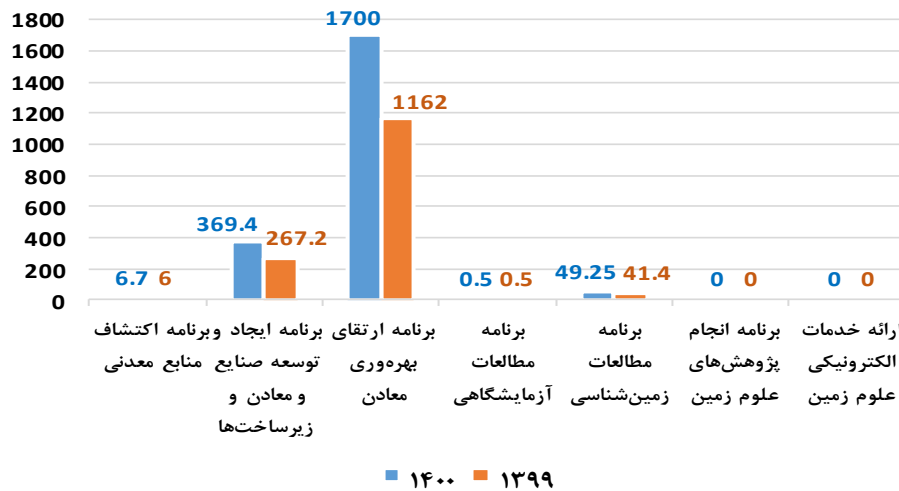
نمودار ۲. توزیع اعتبارات هزینه‌ای برای برنامه‌های حوزه معادن و صنایع معدنی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

(میلیارد تومان)





نمودار ۳. توزیع اعتبارات عمرانی برنامه‌های حوزه معدن و صنایع معدنی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (میلیارد تومان)



عملکرد اعتبارات، مطالبات و بدهی‌های سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران در بخش‌های مختلف به شرح جدول ذیل است.

جدول ۱۰. خلاصه عملکرد اعتبارات، مطالبات و بدهی‌های سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)

ردیف	شرح	عملکرد
۱	عملکرد ردیف ۱۳۰۴۰۸ - درآمد حاصل از حقوق دولتی معادن	ایمیدرو در سال ۱۳۹۹، حدود ۲,۱۷۱ میلیارد تومان حقوق دولتی به خزانه واریز کرده است که تخصیص اعتبار از محل حقوق دولتی به ایمیدرو ۹۰ میلیارد تومان به‌صورت نقدی بوده است که برای طرح ایجاد زیربنای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی (۵۵ میلیارد تومان) و طرح تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام ایمیدرو (۳۵ میلیارد تومان) است.
۲	عملکرد ۷۰٪ وجوه حاصل از واگذاری‌ها	عملکردی نداشته است.
۳	دریافتی از منابع عمومی	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۹، حدود ۲۰ میلیارد تومان بوده و اعتبار ابلاغی از سوی سازمان برنامه و بودجه ۱۷ میلیارد تومان بوده است. این اعتبار برای طرح‌های زیرساخت‌های سنگان خواف، زیربنای لازم در معادن، سواحل جنوبی و طرح نقلین سینیت سراب بوده است که عملکردی نداشته و اعتباری تخصیص نیافته است.
۴	عملکرد محل ردیف جمعی - خرجی بند «ه» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۹	در این خصوص، موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه به میزان ۲۶۰ میلیارد تومان امضا شده، اما عملکردی نداشته است.
۵	مطالبات ایمیدرو	در حال حاضر کل مطالبات ایمیدرو از محل واگذاری سهام شرکت‌های متعلق به آن، حدود ۵,۰۰۰ میلیارد تومان باقی‌مانده است.

مأخذ: سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).

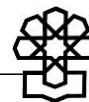
سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور در هشت‌ماهه سال ۱۳۹۹ از محل اعتبار مصوب جهت برداشت از صندوق توسعه ملی بابت حل مشکل ریزگردها، ۳۰۰ میلیارد تومان اختصاص بودجه داشته است که در طرح‌های مصوب نمونه‌برداری سطحی و اتمسفری مبارزه با ریزگردها هزینه شده است. در سال ۱۳۹۹ از درآمدهای بند «پ» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم شماره ردیف متفرقه ۱۰۹- ۷۳۰۰۰۰۰ حدود ۲۰ میلیارد تومان تخصیص یافته، اما عملکردی نداشته است. آخرین وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف متفرقه ۱۰۹- ۷۳۰۰۰۰۰ در جدول ۱۱ آمده است.

**جدول ۱۱. آخرین وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف متفرقه ۱۰۹-۷۳۰۰۰۰ وزارت صنعت، معدن و تجارت در ۶ ماهه سال ۱۳۹۹**

(میلیارد تومان)

شماره	عنوان	نحوه توزیع	مصوب ۱۳۹۹	ابلاغی ۱۳۹۹	اعتبار ابلاغی ۱۳۹۹	تخصیص نقدی ۶ ماهه ۱۳۹۹
۱۳۰۴۰۱۱۰۲۴	مستندسازی فعالیت‌های اکتشافی، زمین‌شناسی/ استخراجی و بهره‌برداری	ستاد	۱,۱۶۲	۸۷۱/۲	۱۹۵	۴۰
۱۳۰۴۰۱۱۰۲۳	اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به طرح‌های معدنی و صنایع وابسته در بخش غیردولتی	ستاد			۱۴۵	۲۵
۱۳۰۴۰۱۱۰۲۶	ارتقای شاخص‌های نظارتی و احصای حقوق دولتی معادن از طریق مکانیزاسیون و سامانه‌های اطلاعاتی	ستاد/ استان			۳۵	۷
۱۳۰۴۰۱۱۰۳۳	ایجاد، تجهیز و تکمیل زیرساخت‌های مناطق مجاور محدوده‌های معدنی (موضوعه تبصره «۶» ماده (۱۲) قانون اصلاح قانون معادن)	استان			۱۳۰/۶	۲۸
۱۳۰۴۰۱۱۰۲۵	ایجاد زیربناهای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی	ایمیدرو			۲۴۰	۵۵
۱۳۰۴۰۱۱۰۲۸	تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	ایمیدرو			۱۲۵/۶	۳۵
	<b>جمع کل</b>				<b>۱,۱۶۲</b>	<b>۸۷۱/۲</b>

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت.

**ج) صنعت پتروشیمی**

در صنعت پتروشیمی دو طرح تملک دارایی سرمایه‌ای، «کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن غرب» و «کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن مرکزی» ذیل فصل صنعت و معدن در حال اجراست.

**– طرح کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن در غرب کشور**

به پیشنهاد وزارت نفت، هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۸۱/۸/۱۱ مصوب کردند که به منظور تحرک بخشی به فرایند تولید در مناطق کمتر توسعه یافته کشور و ارتقای فناوری در بخش نفت با مساعدت و همکاری وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی ربط مورد ذیل انجام شود:

در راستای احداث واحدهای پتروشیمی در استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، لرستان، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی طرح انتقال گاز (اتیلن یا اتان) سراسری زاگرس از مبدأ عسلویه اجرا شود. لکن بنا به درخواست‌های مسئولین استان‌های غربی، در طرح تغییرات جدی ایجاد شد. طبق آخرین بازنگری درخصوص این طرح طول خط به ۲۶۰۰ کیلومتر (با انشعابات) و میزان اتیلن قابل انتقال از این خط ۳/۵ میلیون تن در سال با قابلیت تغذیه ۱۳ مجتمع پتروشیمی بود. در جدول ۱۲ عملکرد مالی طرح تا پایان سال ۱۳۹۸ و مصوب ۱۳۹۹ و برآورد ۱۴۰۰ ارائه شده است.

**جدول ۱۲. اعتبار طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌های کمک به احداث خط لوله اتیلن**

غرب و مرکز در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ (میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان طرح	اهداف کمی طرح	مقدار (کیلومتر)	سال شروع - خاتمه	عملکرد دوران برنامه پنجم و قبل از آن	عملکرد سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	برآورد ۱۴۰۰	پیش‌بینی سال بعد	جمع کل
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۹	کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن به شهرهای مهاباد، سنندج.. ممسنی	احداث خط لوله انتقال اتیلن	۲۱۰۰	۱۳۸۳-۱۴۰۱	۴۵۱۴/۴	۱۳۳	۱۵۰	۱۴۰	۶۰۲۹	۱۰۹۶۵
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۰	کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن مرکزی	احداث خط لوله گاز اتیلن	۶۰۰	۱۳۸۸-۱۴۰۱	۱۷۸/۸	۸	۵	۵	۴۷۹/۷	۶۶۸/۵

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور.

توضیح: طول خط در این جدول بدون انشعابات است.

بودجه خط لوله اتیلن غرب از دو منبع بودجه عمومی و منابع داخلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی تأمین می‌شود. همان‌طور که از آمار جدول ۱۲ مشخص است تا پایان سال ۱۳۹۸ از محل بودجه عمومی کشور حدود ۴۶۴۷ میلیارد ریال معادل ۴۲ درصد از کل بودجه مورد نیاز طرح از بودجه عمومی کشور تأمین شده است. شایان ذکر است بخشی از منابع مالی این طرح از منابع داخلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی تأمین می‌شود. براساس گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی تا پایان مهرماه سال ۱۳۹۹ حدود ۹۴۶۶ میلیارد ریال از منابع داخلی این شرکت که معادل ۱۰۱ درصد سهم این شرکت در تأمین کل بودجه این خط لوله بوده پرداخت شده است.

پیشرفت فیزیکی فاز اول طرح تا پایان سال ۱۳۹۸ حدود ۹۹/۶۸ درصد و پیشرفت فیزیکی فاز دوم (منطقه دنا) ۳۷/۹۵ بوده است. با توجه به محدودیت منابع دولت در سال‌های اخیر، منابع تخصیص داده شده به این طرح ناچیز بوده و روند نزولی داشته است. تاکنون از اعتبارات مصوب سال ۱۳۹۹ این طرح، مبلغی به طرح تخصیص داده نشده است.

همان‌طور که اشاره شد یکی از دلایل اصلی تأخیر اجرای طرح کمبود منابع مالی دولت است. در جدول ۱۳ تعهدات دولت برای تکمیل فاز اول و اتصال خط لوله گچساران به خط لوله اصلی در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ ارائه شده است.

جدول ۱۳. بودجه مورد نیاز فعالیت‌های اجرایی و تعهدات ایجاد شده خط لوله اتیلن غرب در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰

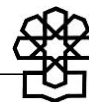
شرح	۱۳۹۹	۱۴۰۰	مجموع
مجموع سالیانه (میلیارد ریال)	۱۱۵۹	۱۵۵۳	۲۷۱۲
مجموع سالیانه ارز (میلیون یورو)	۳/۰۸۶	۱۵	۱۸/۰۸۶

مأخذ: شرکت ملی صنایع پتروشیمی.

همان‌طور که آمار جدول ۱۳ نشان می‌دهد برای تکمیل تعهدات دولت درخصوص خط اتیلن غرب تا پایان سال ۱۴۰۰ حدود ۲۷۱۲ میلیارد ریال منابع ریالی و ۱۸ میلیون یورو منابع ارزی نیاز است.<sup>۲</sup> شایان ذکر است به گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی برای تکمیل کل باقی‌مانده طرح (منطقه دنا) حدود ۴۳ هزار میلیارد ریال اعتبار نیاز است. با توجه به مشکلات مالی دولت تأمین اعتبار مورد نیاز باقی‌مانده این خط بعید به نظر می‌رسد، از این رو پیشنهاد ذیل فقط برای تأمین مالی تعهدات دولت در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ درخصوص خط اتیلن غرب ارائه می‌شود:

۲. مجموع کل مبالغ ارزی و ریالی (با نرخ تسعیر ارز ۲۷۰ هزار ریال) معادل ۷۵۹۴ میلیارد ریال برآورد می‌شود.





به وزارت نفت از طریق شرکت ملی صنایع پتروشیمی اجازه داده می‌شود به‌منظور تأمین هزینه‌های اجرایی خط لوله انتقال اتیلن غرب نسبت به اخذ معادل ریالی ۲ درصد از ارزش فروش هر تُن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک گاز صرفاً اتان با ایجاد ردیف اعتباری در بودجه کل کشور اقدام نماید. وجوه حاصل از این محل فقط برای تکمیل تعهدات دولت تا پایان سال ۱۴۰۰ خط انتقال اتیلن غرب هزینه می‌شود. در جدول ۱۴ منابع حاصل از محل پیشنهاد مذکور برآورد شده است.

**جدول ۱۴. برآورد منابع قابل تحقق از محل اخذ ۲ درصد از ارزش فروش هر تُن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک گاز صرفاً اتان**

منابع قابل تحقق (هزار دلار)	قیمت هر تُن اتیلن* (دلار)	ظرفیت اسمی فروش اتیلن از خوراک اتان (هزار تُن)
۲۰۷۶۸	۴۰۰	۲۵۹۶

\* در محاسبات متوسط قیمت اتیلن در یک سال گذشته لحاظ شده است.

**– طرح کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن در مرکز کشور**

مجتمع‌های وابسته به این خط پتروشیمی فیروزآباد (واحد تأمین‌کننده خوراک) و مجتمع‌های پایین‌دست آن از جمله پتروشیمی فسا، جهرم و داراب است. براساس آخرین وضعیت عملکرد موجود (دی‌ماه سال ۱۳۹۳) حدود ۲۳ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است. مجتمع‌های وابسته به این خط از جمله پتروشیمی فیروزآباد (واحد تأمین‌کننده خوراک) و مجتمع‌های پایین‌دست آن از پتروشیمی فسا، جهرم و داراب است.

درخصوص خط لوله اتیلن مرکز تا پایان سال ۱۳۹۸ حدود ۲۸ درصد از منابع این طرح پرداخت شده است که براساس آخرین وضعیت عملکرد موجود (دی‌ماه سال ۱۳۹۳) حدود ۲۳ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است. منابع پیش‌بینی شده برای این طرح نیز نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ تغییری نداشته است. شایان ذکر است هر دو طرح خط لوله اتیلن مرکز و غرب مشمول واگذاری در قالب مشارکت عمومی، خصوصی موضوع تبصره «۱۹» هستند.

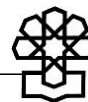
**جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها**

در حالی که سال ۱۴۰۰ آخرین سال اجرای قانون برنامه ششم توسعه کشور است، وضع موجود کشور با هدفگذاری‌های این برنامه فاصله زیادی دارد. عملکرد قوانین بودجه سنواتی کشور طی سال‌های اخیر در قالب برنامه‌های مالی سالیانه دولت در تحقق شرایط موجود بی‌تأثیر نبوده است. برای مثال در بند «خ» ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف است در راستای تقویت صادرات غیرنفتی و

حمایت مؤثر از فعالیت صنایع کوچک، متوسط و دریایی کشور و توسعه فعالیت‌های معدنی، حمایت لازم را از صندوق‌های مرتبط از جمله صندوق ضمانت صادرات ایران، طی سال‌های اجرای قانون برنامه به عمل آورد. با وجود اثربخشی تقویت سرمایه این صندوق در صدور بیمه‌نامه و ضمانت‌نامه برای پوشش ریسک فعالان اقتصادی کشور در حوزه صادرات غیرنفتی و به‌رغم تعهدات ۱۶ برابری سرمایه فعلی این صندوق، طی سال‌های برنامه ششم توسعه فقط در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات از محل منابع ورودی صندوق توسعه ملی، حداقل به میزان ۱۰۰ میلیون یورو پیش‌بینی شد.

تعیین اولویت‌های صنعتی با هدف رونق‌بخشی به تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صادرات از جمله اهداف بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه بود. عملیاتی نشدن این ماده قانونی عملاً اثربخشی توزیع هدفمند منابع مالی در بخش صنعت را با محدودیت مواجه می‌کند. این مشکل در حالی است که منابع دیده شده برای حمایت از تولید و ایجاد اشتغال پایدار در قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های اخیر نیز روند نزولی داشته است. بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که به‌طور متوسط بیش از ۶۷ درصد اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت طی سال‌های گذشته محقق نشده است، عدم تأمین منابع طرح‌های عمرانی بخش صنعت منجر به طولانی شدن اجرای این طرح‌ها و کم‌اثر شدن بخش صنعت در رشد اقتصادی کشور می‌شود. به‌طوری‌که در برنامه ششم توسعه، رشد سالیانه ارزش‌افزوده بخش صنعت حدود ۹/۳ درصد پیش‌بینی شده بود. این در حالی است که براساس گزارش مرکز آمار ایران، نرخ رشد اقتصادی گروه صنعت و معدن در بهار ۱۳۹۹ حدود ۴/۴- درصد بوده است که فاصله زیادی با هدفگذاری این بخش دارد.

بررسی عملکرد دولت در اجرای احکام قانون برنامه ششم توسعه در حوزه معادن و صنایع معدنی نیز نشان می‌دهد که، عملکرد قابل توجهی در حوزه معادن و صنایع معدنی وجود ندارد. عدم تحقق مطالبات سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) از محل واگذاری سهام شرکت‌های زیرمجموعه این سازمان و عدم تخصیص اعتبارات مربوط به درآمدهای حقوق دولتی معادن (بند «پ» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه)، فرصت سرمایه‌گذاری مشترک ایمیدرو و بخش خصوصی را از این سازمان سلب کرده است (بند «ب» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم) و حدود ۱۵ میلیارد دلار از طرح‌های مصوب ایمیدرو در بخش معدن و صنایع معدنی به‌صورت نیمه‌تمام باقی مانده است. در صورتی که براساس برنامه راهبردی ایمیدرو، این طرح‌ها باید تا پایان سال ۱۴۰۰ به بهره‌برداری می‌رسید.



همچنین شرایط حاصل از تحریم‌های ایالات متحده آمریکا موجب شده است تا عملکرد قابل توجهی درخصوص بند «ث» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه کشور برای جذب سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های خارجی وجود نداشته باشد.

در سال‌های اجرای برنامه، وزارت صنعت، معدن و تجارت برنامه مدونی برای اجرای بند «الف» ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه کشور نداشته در صورتی که امکان استفاده از منابع حاصل از اصلاح قیمت حامل‌های انرژی صنایع بزرگ معدنی (به‌ویژه زنجیره فولاد) برای توسعه و رونق تولید در کشور فراهم بوده است.

شوراهای معادن استانی موضوع بند «الف» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم نیز به‌دلیل ترکیب غیرتخصصی این شوراها امکان تسهیل فرایندها و رفع موانع فعالیت‌های معدنی در استان‌ها را پیدا نکرده است. در سال‌های اجرای برنامه عموماً تخصیص ۱۰۰ درصدی درآمدهای بخش معدن و صنایع معدنی از محل حقوق دولتی معادن به این بخش اتفاق نیفتاده است و میزان تخصیص منابع به‌طور متوسط کمتر از ۳۰ درصد (بخشی اوراق و بخشی به‌صورت نقدی) بوده است؛ لذا مأموریت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت در حوزه توسعه زیرساخت‌های معدنی، اکتشاف منابع معدنی و توسعه صادرات محصولات معدنی و فلزی عملکرد قابل قبولی نداشته است و ایران در زمینه اکتشاف منابع و ذخایر معدنی فاصله قابل توجهی با مقیاس‌های جهانی اکتشاف پیدا کرده به‌طوری که تأمین مواد اولیه مورد نیاز صنایع معدنی کشور در ۲۰ - ۱۵ سال آینده با چالش جدی روبه‌رو خواهد شد.

## پیشنهادها

### اصلاح بند «و» تبصره «۹» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

عبارت «شهرک‌ها و نواحی صنعتی» پس از عبارت «جهاد دانشگاهی و گردشگری» اضافه شود. متن اصلاحیه به شرح ذیل می‌شود:

«به‌منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری، مهارتی و همچنین گردشگری اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته مصوب ۱۳۹۳/۰۷/۳۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی‌وحرفه‌ای، جهاد دانشگاهی و گردشگری و شهرک‌ها و نواحی صنعتی مستقر در استان نیز است.

### اصلاح ردیف ۲۳ جدول تبصره «۱۴» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

در ردیف ۲۳ جدول تبصره «۱۴» بعد از عبارت «حمایت از کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا» عبارت «حداقل ۹۰ درصد از اعتبارات این ردیف) و باقی‌مانده» اضافه شود.

### الحاق بند «و» به تبصره «۱۵» ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

دولت از طریق خزانه داری کل کشور مکلف است، به منظور حمایت از تولید و ایجاد زیرساخت‌های برق شهرک‌های صنعتی نسبت به تأمین مبلغ بیست هزار میلیارد ریال از محل منابع داخلی شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران (۴۰ درصد)، شرکت‌های تابعه وزارت نیرو (۴۰ درصد) و صنایع متقاضی استقرار در شهرک‌های مزبور (۲۰ درصد) اقدام کند. معادل مبلغ واریزی منابع مزبور به ردیف درآمدی شماره ... نزد خزانه‌داری کل کشور از ردیف شماره ... جدول ۹ این قانون به صورت صد در صد (۱۰۰٪) تخصیص یافته در اختیار وزارت نیرو قرار می‌گیرد تا با هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت صرفاً برای ایجاد و تکمیل زیرساخت‌های برق شهرک‌های صنعتی مصرف شود.

### الحاق بند «ز» به تبصره «۱۵» ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

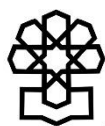
وزارت نیرو مکلف است متوسط بهای انرژی برق تحویلی به صنایع فولادی را معادل بهای انرژی برق در محل تحویل به مصرف‌کننده و بر مبنای نرخ خرید انرژی برق از نیروگاه‌های دارای قرارداد تبدیل انرژی (ECA) محاسبه و دریافت نماید. منابع حاصل از محل افزایش بهای برق این صنایع تا سقف ۷۵ هزار میلیارد (۷۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، پس از واریز به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور با تصویب شورای اقتصاد صرف اعطای تسهیلات یا یارانه سود جهت افزایش توان تولید برق از طریق سرمایه‌گذاری (ایجاد، توسعه و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام) نیروگاه‌های برق و توسعه شبکه انتقال برق با اولویت صنایع تولید فلزات اساسی می‌شود.

### اصلاح بند «الف» تبصره «۱۸» ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

عبارت «با ترکیب منابع موضوع ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و همچنین» پس از عبارت «کمک بلاعوض» اضافه شود.  
متن اصلاحیه به شرح ذیل می‌شود:  
به دولت اجازه داده می‌شود اعتبارات مندرج در جدول تبصره «۱۴» این قانون را در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود، کمک بلاعوض با ترکیب منابع موضوع ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و همچنین تسهیلات بانکی حسب مورد ترکیب و برای اجرای برنامه‌های جهش تولید، ایجاد اشتغال مولد و تثبیت اشتغال موجود، کمک به کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از بیماری کووید - ۱۹، اجرای سیاست‌های بازار کار و تکمیل اجرای برنامه‌های بند «الف» تبصره «۱۸» قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ کل کشور هزینه کند.

### الحاق یک بند به تبصره «۱» ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

به منظور تأمین اعتبار برای تکمیل طرح خط لوله انتقال اتیلن غرب (از عسلویه تا تبریز) به شماره طبقه‌بندی ۱۳۰۴۰۱۲۰۱۹ پیوست شماره یک این قانون، به وزارت نفت از طریق شرکت ملی صنایع پتروشیمی اجازه داده می‌شود معادل ریالی ۲ درصد از ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک گاز صرفاً اتان، تا سقف هفت هزار و پانصد و نود و چهار میلیارد ریال (۷۵۹۴ میلیارد ریال) را اخذ و به ردیف درآمدی شماره ... نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کند. وجوه دریافتی از محل ردیف شماره ... جدول (۹) این قانون صرفاً برای تکمیل تعهدات دولت در خصوص تکمیل فاز اول خط انتقال اتیلن غرب و اتصال خط لوله مجتمع گچساران به خط اصلی تا پایان سال ۱۴۰۰ هزینه می‌شود.



مرکز پژوهش‌ها  
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۳۴۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۲۹. بودجه بخش صنعت، معدن و پتروشیمی

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت و معدن)

تهیه و تدوین کنندگان: فاطمه میرجلیلی، بابک بهادری، محمد ابید، سعید شجاعی، مرتضی نیک‌خواه نسب

ناظران علمی: امیررضا شاهانی، ناصر ناصری‌فر، امیر عبداله‌زاده

اظهار نظر کننده: محمدتقی فیاضی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه ۱۴۰۰

۲. بخش صنعت، معدن و پتروشیمی



تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۱۰/۱۶